

Oponentský posudek disertační práce Mgr. Václava Zajíce "Jazyk, řeč a rozumění"

doc. PhDr. Ladislav Benyovszky, CSC.

Předkládaná disertační práce sleduje se specifickým teoretickým záměrem Berkerleyho (B) a Kantovu (K) interpretaci poznání. Nebudu se v tomto posudku zabývat dílčími záležitostmi –ať už z mého hlediska klady, či záporny -, a přejdu rovnou k tomu, co mám za nejdůležitější, a co je dle mého názoru zapotřebí diskutovat na obhajobě:

1. Když prostý a odpradávná známý fakt, že vnímání nám podává předmět "jako určený rozmanitými způsoby" charakterizujeme tak, že vnímání je vlastní implicitní "jako struktura" (poprvé "nenápadně" s. 13, dále pak již jako samozřejmá věc s. 24, s. 95 atd.), užijeme určení "jako struktura" (als Struktur) tak široce a volně, že zastupuje jakoukoli teorii zjevu od počátku evropské filosofie po dnešek. Celý problém "jako struktury" a *rozumění* tím pouštíme z ruky. Nerespektujeme tím totiž, že smyslem zavedení (hermeneutické) jako struktury (výkladu) jako spolu s naladěností a řečí vnitřního ohledu *rozumění* a smyslem následného pochopení *vyjadřování* jako "jako struktury" (apofantické) coby jejího odvozeného modu, je od dob Dilttheyových, Husserlových a Heideggerových *nahradit* neuspokojující *teorie návaznosti smyslovosti, vnímání a abstraktivního myšlení*, protože se dokáže nově a jinak vyrovnat se složitou *teorií abstrakce*, jež doposud problém *vyjadřování* řešila. V takovém případě se pochopitelně *celá* evropská filosofie, nejen např. Berkeley a Kant stane pro nás implicitní teorií *rozumění*, určení *rozumění* ale ztratí jakýkoli obsah a smysl. A právě o tom bohužel je předkládaná disertace. (úvod, ss. 7-8: "Naším vůdčím záměrem je ... ukázat, že v základu pojetí obou filosofů spočívá z těch či oněch důvodů pouze zavinutá 'jako struktura', a že rozumění –totiž fakt, že jakmile již jsme na světě, nějakým způsobem mu rozumíme – je zcela legitimním filosofickým tématem, které ospravedlňuje úlohu metafysiky, která je naopak velice často kritizována za něco, čím sama není." Klíčové převedení B. a K. na teorii rozumění viz s. 100, s. 108, jediné krátké vysvětlení, co se rozuměním myslí sr. s. 118)
2. Již v úvodním abstraktu je zaveden vnitřně sporný termín "nepredikativní soud". Co se tím míní přesně je poprvé vysvětleno na s. 41. Předpokládám, že autor ví, že soud je definičně (!) predikace, stejně jako to, že "soud" je ne náhodou tradičně překladovým termínem pro Aristotelův LOGOS APOFANTIKOS. Nejde ale o tento v sobě sporný výraz, který je ostatně na s. 57 nahrazen přijatelnějším "nepredikativní jazykové výpovědi". Jde především o to, že celá práce vlastně ignoruje dvoutisícileté zkoumání vyjadřovací funkce (‘=apofantické funkce) soudů prostřednictvím rozlišení formy (predikativní formální stránky soudu) a jejího ontologického či transcendentálního obsahu. Diplomant např se skrytým záměrem evokovat Aristotelovo vymezení apofantického logu "Verstand" interpretuje jako "funkci..., která v názoru dané čisté rozmanitosti... přiřazuje 'hodnoty pravda a nepravda'." (86)

To je opravdu "fikaná" věta. Krom zmíněné skryté sugesce překlenuje výrazem "přiděluje hodnoty pravda nepravda" celou problematiku *abstrakce*, vypracovanou Kantem s nasazením na přijetí(!) soudových syntéz aristotelské logiky (problematika forem soudů a kategorií), jež se Kant pokouší transcendentálně založit (smysl *transcendentální* logiky) Kdo by se ovšem krom autora vzhledem k tomu divil, že se transcendentální logika Kantova "zásadně podobá" Aristotelově "hermeneutice" (s. 87), což ovšem znamená teorii soudu. Klasická teorie soudu se podobá klasické teorii soudu. Autor nás místo toho přesvědčuje o "implicitní strukturální funkční podobnosti apofantických vět a transcendentálně predikativních syntetických soudů" (s. 87) a hledá další "styčné body" (s. 88).

3. S předchozí (2.) záležitostí souvisí i to, že rozlišení "výrazu", "určení" a "sdělení", které "zafixoval"(101), "rozpoznal" (s. 115, sr. též s. 123) Heidegger, není nic jiného než tradiční nejvšeobecnější vymezení vyjadřovací, určovací a sdělovací funkce, jež Heidegger v Logice (1925) v souvislosti s výzkumem Aristotelova pojetí funkce vyjadřovací (apofantické) též zmiňuje.

Práci doporučuji k obhajobě, očekávám nicméně zcela zásadní vysvětlení a upřesnění.

30.9. 2015

